SCIENCE PROBLEMS.UZ

ISSN 2181-1342

Actual problems of social and humanitarian sciences

Актуальные проблемы социальных и гуманитарных наук

Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari

10-son (5-jild)

2025

ISSN: 2181-1342 (Online)
Сайт: https://scienceproblems.uz
DOI: 10.47390/SPR1342V5I10Y2025

SCIENCEPROBLEMS.UZ

IJTIMOIY-GUMANITAR FANLARNING DOLZARB MUAMMOLARI

№ 10 (5) – 2025

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО-ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

TOSHKENT-2025

BOSH MUHARRIR:

Isanova Feruza Tulqinovna

TAHRIR HAY’ATI:

07.00.00- TARIX FANLARI:

Yuldashev Anvar Ergashevich – tarix fanlari doktori, siyosiy fanlar nomzodi, professor;

Mavlanov Uktam Maxmasabirovich – tarix fanlari doktori, professor;

Xazratkulov Abror – tarix fanlari doktori, dotsent;

Tursunov Ravshan Normuratovich – tarix fanlari doktori;

Xolikulov Axmadjon Boymahammatovich – tarix fanlari doktori;

Gabrielyan Sofya Ivanovna – tarix fanlari doktori, dotsent;

Saidov Sarvar Atabullo oʻgʻli – katta ilmiy xodim, Imom Termiziy xalqaro ilmiy-tadqiqot markazi, ilmiy tadqiqotlar boʻlimi.

08.00.00- IQTISODIYOT FANLARI:

Karlibayeva Raya Xojabayevna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Nasirxodjayeva Dilafruz Sabitxanovna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Ostonokulov Azamat Abdukarimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Arabov Nurali Uralovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Xudoyqulov Sadirdin Karimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent;

Azizov Sherzod Oʻktamovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent;

Xojayev Azizxon Saidaloxonovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent

Xolov Aktam Xatamovich – iqtisodiyot fanlari boʻyicha falsafa doktori (PhD), dotsent;

Shadiyeva Dildora Xamidovna – iqtisodiyot fanlari boʻyicha falsafa doktori (PhD), dotsent v.b,;

Shakarov Qulmat Ashirovich – iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent,;

Jabborova Charos Aminovna - iqtisodiyot fanlari boʻyicha falsafa doktori (PhD).

09.00.00- FALSAFA FANLARI:

Hakimov Nazar Hakimovich – falsafa fanlari doktori, professor;

Yaxshilikov Joʻraboy – falsafa fanlari doktori, professor;

Gʻaybullayev Otabek Muhammadiyevich – falsafa fanlari doktori, professor;

Saidova Kamola Uskanbayevna – falsafa fanlari doktori;

Hoshimxonov Moʻmin – falsafa fanlari doktori, dotsent;

Oʻroqova Oysuluv Jamoliddinovna – falsafa fanlari doktori, dotsent;

Nosirxodjayeva Gulnora Abdukaxxarovna – falsafa fanlari nomzodi, dotsent;

Turdiyev Bexruz Sobirovich – falsafa fanlari doktori (DSc), Professor.

10.00.00- FILOLOGIYA FANLARI:

Axmedov Oybek Saporbayevich – filologiya fanlari doktori, professor;

Koʻchimov Shuxrat Norqizilovich – filologiya fanlari doktori, dotsent;

Hasanov Shavkat Ahadovich – filologiya fanlari doktori, professor;

Baxronova Dilrabo Keldiyorovna – filologiya fanlari doktori, professor;

Mirsanov Gʻaybullo Qulmurodovich – filologiya fanlari doktori, professor;

Salaxutdinova Musharraf Isamutdinovna – filologiya fanlari nomzodi, dotsent;

Kuchkarov Raxman Urmanovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent v/b;

Yunusov Mansur Abdullayevich – filologiya fanlari nomzodi;

Saidov Ulugbek Aripovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent;

Qodirova Muqaddas Togʻayevna - filologiya fanlari nomzodi, dotsent.

12.00.00- YURIDIK FANLAR:

Axmedshayeva Mavlyuda Axatovna – yuridik fanlar doktori, professor;

Muxitdinova Firyuza Abdurashidovna – yuridik fanlar doktori, professor;

Esanova Zamira Normurotovna – yuridik fanlar doktori, professor, Oʻzbekiston Respublikasida xizmat koʻrsatgan yurist;

Hamroqulov Bahodir Mamasharifovich – yuridik fanlar doktori, professor v.b.,;

Zulfiqorov Sherzod Xurramovich – yuridik fanlar doktori, professor;

Xayitov Xushvaqt Saparbayevich – yuridik fanlar doktori, professor;

Asadov Shavkat Gʻaybullayevich – yuridik fanlar doktori, dotsent;

Ergashev Ikrom Abdurasulovich – yuridik fanlari doktori, professor;

Utemuratov Maxmut Ajimuratovich – yuridik fanlar nomzodi, professor;

Saydullayev Shaxzod Alixanovich – yuridik fanlar nomzodi, professor;

Hakimov Komil Baxtiyarovich – yuridik fanlar doktori, dotsent;

Yusupov Sardorbek Baxodirovich – yuridik fanlar doktori, professor;

Amirov Zafar Aktamovich – yuridik fanlar doktori (PhD);

Joʻrayev Sherzod Yuldashevich – yuridik fanlar nomzodi, dotsent;

Babadjanov Atabek Davronbekovich – yuridik fanlar nomzodi, professor;

Normatov Bekzod Akrom oʻgʻli — yuridik fanlar boʻyicha falsafa doktori;

Rahmatov Elyor Jumaboyevich — yuridik fanlar nomzodi;

13.00.00- PEDAGOGIKA FANLARI:

Xashimova Dildarxon Urinboyevna – pedagogika fanlari doktori, professor;

Ibragimova Gulnora Xavazmatovna – pedagogika fanlari doktori, professor;

Zakirova Feruza Maxmudovna – pedagogika fanlari doktori;

Kayumova Nasiba Ashurovna – pedagogika fanlari doktori, professor;

Taylanova Shoxida Zayniyevna – pedagogika fanlari doktori, dotsent;

Jumaniyozova Muhayyo Tojiyevna – pedagogika fanlari doktori, dotsent;

Ibraximov Sanjar Urunbayevich – pedagogika fanlari doktori;

Javliyeva Shaxnoza Baxodirovna – pedagogika fanlari boʻyicha falsafa doktori (PhD);

Bobomurotova Latofat Elmurodovna — pedagogika fanlari boʻyicha falsafa doktori (PhD).

19.00.00- PSIXOLOGIYA FANLARI:

Karimova Vasila Mamanosirovna – psixologiya fanlari doktori, professor, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti;

Hayitov Oybek Eshboyevich – Jismoniy tarbiya va sport boʻyicha mutaxassislarni qayta tayyorlash va malakasini oshirish instituti, psixologiya fanlari doktori, professor

Umarova Navbahor Shokirovna– psixologiya fanlari doktori, dotsent, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti, Amaliy psixologiyasi kafedrasi mudiri;

Atabayeva Nargis Batirovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent;

Shamshetova Anjim Karamaddinovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent;

Qodirov Obid Safarovich – psixologiya fanlari doktori (PhD).

22.00.00- SOTSIOLOGIYA FANLARI:

Latipova Nodira Muxtarjanovna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, Oʻzbekiston milliy universiteti kafedra mudiri;

Seitov Azamat Poʻlatovich – sotsiologiya fanlari doktori, professor, Oʻzbekiston milliy universiteti;

Sodiqova Shohida Marxaboyevna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, Oʻzbekiston xalqaro islom akademiyasi.

23.00.00- SIYOSIY FANLAR

Nazarov Nasriddin Ataqulovich –siyosiy fanlar doktori, falsafa fanlari doktori, professor, Toshkent arxitektura qurilish instituti;

Boʻtayev Usmonjon Xayrullayevich –siyosiy fanlar doktori, dotsent, Oʻzbekiston milliy universiteti kafedra mudiri.

OAK Ro‘yxati

Mazkur jurnal Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi Rayosatining 2022-yil 30-noyabrdagi 327/5-son qarori bilan tarix, iqtisodiyot, falsafa, filologiya, yuridik va pedagogika fanlari bo‘yicha ilmiy darajalar yuzasidan dissertatsiyalar asosiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan ilmiy nashrlar ro‘yxatiga kiritilgan.

“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro‘yxatiga olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” mas’uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog‘och ko‘chasi, 70/10-uy. Elektron manzil: scienceproblems.uz@gmail.com

Bog‘lanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).

IJTIMOIY-GUMANITAR FANLARNING
DOLZARB MUAMMOLARI
5-jild, 10-son (oktyabr, 2025). - 538 bet.

MUNDARIJA

07.00.00 – TARIX FANLARI

Jahongirov Burxon
O'ZBEKISTON VA BUYUK BRITANIYA MUNOSABATLARI 13-18

Kenjayev Sardor Nurmurod o'g'li
AMIR TEMUR DAVRIDA MINTAQADA KATOLIK CHERKOVI FAOLIYATI 19-23

Atamuratova Dilafruz Rashidovna
XORAZM TARIXINI O'RGANISHDA "TARJIMON" GAZETASINING AHAMIYATI 24-28

Karimbayeva Salomatxon, Isxakov Bexzod Barkamalovich
FARG'ONA VODIYSI O'ZBEKLARI MODDIY MADANIYATIGA
DOIR QARASHLAR TAHLILI 29-34

Лукашова Наталья Михайловна
ИСТОРИЯ ТАШКЕНТА 30-Х ГОДОВ XVIII - ПЕРВОЙ ПОЛОВИНЫ XIX ВЕКА,
ПРЕДСТАВЛЕННАЯ В РУССКИХ ИСТОЧНИКАХ 35-40

Asadova Ra'no Baymanovna
1991–2025-YILLARDA O'ZBEKISTON-HINDISTON DIPLOMATIK
VA TA'LIMIY HAMKORLIGINING RIVOJLANISHI:
TARIXIY ASOSLAR VA ZAMONAVIY ISTIQBOLLAR 41-44

Turdimuratov Yangiboy Allamuratovich
ETNOIQTISODIYOT XO'JALIK FAOLIYATI SEGMENTI SIFATIDA, UNING O'ZIGA XOS
XUSUSIYATLARI, FUNKSIYALARI VA SHAKLLARI 45-52

Tursunov Farrux G'ulomovich
QASHQADARYO VOHASI TOJIKLARINING HUNARMANDCHILIK TAOMILLARIDAGI
O'ZGARISHLAR 53-58

Mullajanova Xosiyat Yazdankulovna
XIX ASR OXIRIDA RUS GEOGRAFIK JAMIYATNING ILMIY TADQIQOTLARI
VA ULARNING XUSUSIYATLARI 59-63

Муминов Азизбек
ИСТОРИЯ ЖИЗНИ И НАУЧНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ РАФАЭЛЯ ПАМПЕЛЛИ,
ПРИЕХАВШЕГО В ТУРКЕСТАН В НАЧАЛЕ XX ВЕКА 64-69

Suyarov Maxmudjon Sobirjon o'g'li
YUNON-BAQTRIYA TANGALARIDA AYOLLAR OBRAZI – DINIY-SIYOSIY
RAMZ SIFATIDA 70-74

Tuyev Fazliddin Erkinovich
BUXORO, NAVOIY VA SAMARQAND VILOYATLARIDAGI MUZEYLARINING XORIJIY
ALOQALARI 75-80

Mamatqulov Bekzod Sherozovich, Shonazarov Elnur Abbos o'gli
QASHQADARYO VILOYATIDA AYOLLAR BANDLIGI VA YENGIL SANOAT
TARMOQLARINING IJTIMOIY-IQTISODIY ROLI:
TARIXIY TAHLIL VA NATIJALAR 81-85

Jumayeva Shohida Choriyevna
SURXONDARYO VILOYATIDA CHORVACHILIK SOHASIDA MUTAXASSISLAR TAYYORLASH JARAYONIDAGI TARKIBIY O‘ZGARISHLAR 86-90

Azatov Allayar
RIVOJLANGAN O‘RTA ASRLAR YOZMA MANBALARIDA QUYI AMUDARYO HAVZASI VA “XORAZM DENGIZI” TO‘G‘RISIDAGI MA’LUMOTLAR 91-99

Ro‘ziyeva Mashxura Abdimuminovna
LO‘LILARDA O‘ZLIKNI ANGLASHNING ZAMONAVIY JIHATLARI 100-105

Orunbayev Aslı
IKKINCHI MASHRUTIYAT JARAYONIDA JÖN TURKLAR HARAKATI VA RESPUBLIKA G‘OYALARINING SHAKLLANISHI 106-113

Matyaqbov Toyirjon Sultanbayevich
XORAZM VOHASI NEOLIT DAVRI O‘RTA BOSQICHI KULOLCHILIGI XUSUSIDA BA’ZI MULOHAZALAR 114-116

08.00.00 – IQTISODIYOT FANLARI

Doniyorova Shaxnoza Doniyorovna, Abdujalilov Xojiakbar Abdujalil o‘g‘li
O‘ZBEKISTON IQTISODIYOTIDA XUSUSIY SEKTORNING O‘RNI VA UNI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI 117-122

Bazarova Gulnora Gulamovna
O‘ZBEKISTON IJTIMOIY-IQTISODIY RIVOJLANISHIDA SHANXAY HAMKORLIK TASHKILOTI.(UMUMIY MAQSADLAR YO‘LIDAGI RIVOJLANISH)........ 123-127

Yadiyarova Shahnoza
THE ROLE OF THE MARKETING SYSTEM IN INCREASING THE COMPETITIVENESS OF LOCAL ENTERPRISES 128-135

Нурмуродов Камолиддин Пирмаматович
НАУЧНЫЕ ВЗГЛЯДЫ К ПОНЯТИЮ ФИНАНСОВЫЕ РЕСУРСЫ 136-141

Mamatqulova Muxlisa Mamirjanovna
O‘RMON XO‘JALIGINI MOLIYALASHTIRISHNING BYUDJET VA BYUDJETDAN TASHQARI MANBALAR HISOBIGA MOLIYALASHTIRILISHI 142-146

Olimjonova Sexriyo Muzaffar qizi
TURIZM INDUSTRIYASI VA MEHMONDO‘STLIK XIZMATLARINI RIVOJLANTIRISHDA MAHALLIY RESURSLARDAN SAMARALI FOYDALANISH 147-150

Anvarova Muhsinakhon Otabek kizi
THE ROLE OF BIOSPHERE RESERVES AND NATIONAL PARKS IN TOURISM 151-154

09.00.00 – FALSAFA FANLARI

Yusupova Ranoxon Tolibjonovna
TECHNICAL DEVELOPMENT AS AN ETHICAL-STRATEGIC RESOURCE 155-158

Adilov Zafar Yunusovich
MAHMUD AZ-ZAMAXSHARIYNING INSON KAMOLATI HAQIDAGI FALSAFIY QARASHLARI 159-165

Xo'janova Tamara Jo'raevna
YANGI DAVR VA HOZIRGI ZAMON FALSAFASIDA AXBOROT URUSHLARINI O'RGANISHNING PARADIGMALARI 166-170

Narziyev Zubaydillo Ibodilloyevich
AZIZIDDIN NASAFIYNING "ZUBDAT UL - HAQOYIQ" ASARI TASAVVUF FALSAFASIGA OID MUHIM MANBA 171-175

Axmedova Dilrabo Sa'dullayevna
YOSHLARDA MA'NAVIY VA AXLOQIY QIYMATLAR: AN'ANAVIY VA ZAMONAVIY O'RTASIDAGI TENGSIZLIKLAR VA RIVOJLANTIRISH YO'LLARI 176-179

Murtozayev Shahobiddin Baxriddinovich
UMAR SUXRAVARDIYNING "AVORIF UL-MAORIF" ASARINING IJTIMOIY-AXLOQIY TAHLILI 180-185

Shamsutdinova Nigina Karimovna
ABU ALI IBN SINO IRFONIY QARASHLARI: «TA'BIRI MANZIL» ASARI MISOLIDA 186-190

Pardayeva Marhabo Davlatovna
"ODAMIYLIK" TUSHUNCHASINING ZAMONAVIY KONTEKSTDA TRANSFORMATSIYASI 191-197

Aripova Zulfiyaxon Solijonovna
SHARQ FALSAFASIDA IJTIMOIY ADOLAT TAMOYILLARI: FOROBIYNING FALSAFIY MEROSI MISOLIDA 198-203

Muxtorova Tutixon
ZAMONAVIY DUNYODA YOSHLARNING MA'NAVIY-RUHIY BARQARORLIGINI SHAKLLANTIRISHNING FALSAFIY MASALALARI 204-211

Xakimov Abdulboqi
YOSHLARDA MANTIQIY VA TANQIDIY FIKRLASH QOBILIYATLARINI SHAKLLANTIRISHDA FALSAFANING AHAMIYATI 212-216

Sardorbek Jabbarov Buron o'g'li, Mirzakhmedov Abdurashid Mamasidiqovich
ISTE'MOLCHILIK JAMIYATIDA AHOLINING ISTE'MOL ME'YORI 217-224

Taniqulov Jonibek Ashirkulovich
TA'LIM MADANIYATI VA UNING FALSAFIY FUNDAMENTLARI: KONSEPTUAL YONDASHUVLAR, GNOSEOLOGIK ILDIZLAR VA AKSIOLOGIK TAHLIL 225-229

Бердалиева Севара Дамировна
СПОСОБЫ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ТРУДОВ АЛЛАМА ЮСУФА ХОСА ХАДЖИБА В РЕШЕНИИ СОВРЕМЕННЫХ ЭТИЧЕСКИХ ПРОБЛЕМ 230-234

Хушбоков Ойбек Уралович
СОВРЕМЕННАЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНАЯ КОНЦЕПТОСФЕРА УЧИТЕЛЯ В НОВОМ УЗБЕКИСТАНЕ 235-239

Fayziyev Xurshid Jumayevich
VOLTER DAVRIDA FRANSIYADA MA'NAVIY MIHITNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI 240-244

Muxiddinova Xakimaxon G'ulomovna
EKOLOGIK TAFAKKUR VA YASHIL IQTISODIYOT – UCHINCHI RENESSANSNING YANGI FALSAFIY PARADIGMASI SIFATIDA 245-250

Zokirov Mirzo
MAMLAKATLARNING TANAZZUL VA TARAQQIYOTINI BELGILOVCHI
IJTIMOIY-FALSAFIY OMILLAR 251-255

10.00.00 – FILOLOGIYA FANLARI

Jo'rayev Nabi Narziyevich
O'ZBEK MILLIY LINGVOMADANIYATINING QADIMIYLIK VA ZAMONAVIYLIK
ASOSLARI 256-262

Eshtuhtarova Bibigul Bektoshevna
PRAGMATICS OF GENDERED COMMUNICATION IN ENGLISH 263-267

Zaripova Matluba Kulfidinovna
GRAMMATICAL MEANS OF EXPRESSING PEJORATION IN UZBEK AND RUSSIAN 268-271

Sayipova Dilobar Raximovna
ADABIYOT FANIGA OID KOMPETENSIYALARNI SHAKLLANTIRISHDA
MUSTAQIL TA'LIM TOPSHIRIQLARINING AHAMIYATI 272-275

Soibova Gulchiroy Bakhtiyorjon qizi
TRANSLATION ISSUES IN THE GENERAL AND SPECIFIC OCCURRENCE
OF THE HORSE IN ENGLISH AND UZBEK CULTURES 276-281

Zokirova Shaxzoda Nodirjon qizi
TELEVISION AS A RHETORICAL ARENA: THE MANIFESTATIONOF CLASSICAL
RHETORICAL CANONS IN MODERN TV GENRES 282-288

Abdujalilova Ruxshona Abdug'afforzoda
INGLIZ VA O'ZBEK TILLARIDA KRIMINALINGVISTIK BIRLIKLARNING
SHAKLLANISHINING GRAMMATIK XUSUSIYATLARI 289-293

Abduraximova Feruza Boxadirovna
O'ZBEK VA INGLIZ TILLARIDA OT YASOVCHI QO'SHIMCHALARNING
QIYOSIY TAHLILI 294-300

Jalolova Feruza Normurodovna
INGLIZ VA O'ZBEK XALQ ERTAKLARINING LINGVOMADANIY XUSUSIYATLARI 301-305

Ahrorova Nigina Anvarovna
MIFOLOGIK TASAVVURLAR MUAYYAN VOQELIK MOHIYATI 306-309

Razikov Baxtiyor Kosimovich
MEMLAR TILIDAGI NEOLOGIZM: QOIDABUZARLIKMI YOKI INNOVATSIYAMI?
O'ZBEK RAQAMLI DISKURSI MISOLIDA 310-314

Kutbiddinova Nazokatkhon Dovudkhon qizi
GENDER-BASED DIFFERENCES IN THE USE OF PHRASEOLOGISMS
IN ENGLISH AND UZBEK LANGUAGES 315-319

Nazarova Sabrina Zafarjon qizi
YOZMA NUTQDAGI GRAMMATIK BUZILISHLAR:
AGRAMMATIK DISGRAFIYANING LINGVISTIK VA NEYROPSIXOLOGIK ASOSLARI 320-323

Ёлдашалиева Мадина Зиёджон кызы
ЖЕНСКОЕ СЧАСТЬЕ КАК ПРИНЯТИЕ ЛЮБВИ И ЗАЩИТЫ В ПОВЕСТИ ЧИНГИЗА
АЙТМАТОВА «ТОПОЛЁК МОЙ В КРАСНОЙ КОСЫНКЕ» 324-326

12.00.00 – YURIDIK FANLAR

Salimova Diyoraxon Baxtiyorjon qizi
HAVO TRANSPORTIDA TASHUVCHI JAVOBGARLIGINING NAZARIY DOKTRINASI 327-333

Abdullayev Rustam Kaxramanovich
JINOYATLARNI TERGOV QILISHDA RAQAMLI DAKTILOSKOPIYANING IMKONIYATLARI 334-339

Давронов Атобек Равшанович
ИСКУССТВЕННЫЙ ИНТЕЛЛЕКТ КАК ВСПОМОГАТЕЛЬНЫЙ СУБЪЕКТ УГОЛОВНОГО ПРОЦЕССА: ДОКТРИНАЛЬНЫЕ ПОДХОДЫ 340-349

Eshturdiyeva Farangiz Baxodir qizi
O‘ZBEKISTONDA HUQUQ IJODKORLIGI SIYOSATI: STRATEGIK PRINSIPLAR VA ULARGA YANGICHA NAZARIY YONDASHUV 350-355

Исламов Самандар Олимжон угли
ПРАВАВОЕ РЕГУЛИРОВАНИЕ КРИПТО-АКТИВОВ В СТРАНАХ СНГ: АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ И ПУТИ РЕШЕНИЯ 356-363

Uteniyazov Keulimjay Kuanыshbayevich
AYBLOV TUSHUNCHASI, TURLARI VA UNING JINOYAT-PROTSESSUAL HUQUQ TIZIMIDAGI O‘RNI 364-370

Ikramov Abrorbek Kamoliddinovich
ASOSSIZ BOYISH NATIJASIDA VUJUDGA KELGAN MAJBURIYATLAR 371-375

Muxitdinova Firuza, Saidakamal Mamasoliyev
ZAMONAVIY AXBOROT MAKONIDA INSON HUQUQLARINI HIMOYA QILISHNING XALQARO-HUQUQIY ASOSLARI 376-380

Бахриддинова Бехруза Бахриддиновна
ХАРАКТЕРИСТИКА ОСНОВНЫХ ПОДХОДОВ К СОВРЕМЕННОМУ ПОНИМАНИЮ ИНФОРМАЦИОННОГО ОБЩЕСТВА 381-388

Axmedov Dilshod Baxramovich
MA’MURIY SUDLARDA PROKUROR ISHTIROKINI SAMARALI TA’MINLASHNING AMALIY MASALALARI 389-394

Shodmonov Farrux Fayzullo o‘g‘li
DAVLAT BOSHQARUVIDA TRANSCHEGARAVIY SUVLARDAN FOYDALANISHNING SAMARALI TIZIMINI SHAKLLANTIRISH MASALALARI 395-401

Bozorov Ulug‘bek
TEXNIKA YO‘NALISHI OLIY TA’LIM MUASSASALARIDA TALABALARNI KASBIY-HUQUQIY KOMPETENSIYALARINI RIVOJLANTIRISH MODELI 402-407

Nurullayeva Djamilya Sayfiyevna
O‘ZBEKISTONDA SPORT TASHKILOTLARINING HUQUQIY MAQOMI VA ULARNING MOLIYAVIY MUSTAQILLIGI 408-413

Reymbayeva Guldaulet Kurbanbayevna
TURIZM XIZMATI SOHASIDA ISTE’MOLCHI HUQUQLARINI HUQUQIY TA’MINLASH MUAMMOLARI VA ISTIQBOLLARI 414-420

Shirinqulov Baxtiyor Iftixor oʻgʻli
MEHNATNI MUHOFAZA QILISH QOIDALARINI BUZISH JINOYATLARINI TERGOV QILISHDA KOʻZDAN KECHIRISH TERGOV HARAKATINI OʻTKAZISHNING TAKTIK XUSUSIYATLARI 421-428

Salomov Xumoyun
OMMAVIY-HUQUQIY MUNOSABATLARDA QONUNIYLIKNI TA'MINLASHDA PROKURATURA ORGANLARINING AHAMIYATI 429-433

Kakhramonova Aziza
THE PRINCIPLE OF INTERNATIONAL LAW ENSURING THE RIGHT OF A CHILD TO LIFE, SURVIVAL AND DEVELOPMENT AND ITS ESSENCE 434-437

Xoliqova Gavhar Ramazon qizi
XALQARO XUSUSIY HUQUQDA ALIMENT MAJBURIYATLARINI TARTIBGA SOLISHNING KOLLIZION MASALALARI 438-444

Sharipov Firdavs Xolnazarovich
OLIY MAJLIS QONUNCHILIK PALATASINING QONUN IJODKORLIGI FAOLIYATIDA AYRIM YORDAMCHI TUZILMALARNING ISHTIROKI 445-450

Nugmanov Nugman Abdullayevich, Nizomova Nastarin Vladimirovna
PARTICIPATION OF WOMEN IN SHAPING THE DIGITAL LEGAL SPACE 451-456

13.00.00 – PEDAGOGIKA FANLARI

Djamaldinova Shaxlo Obloberdiyevna
TIBBIYOT OLIYGOHI TALABALARINI EMOTSIONAL VA KOMMUNIKATIV KOMPETENSIYASINI RIVOJLANTIRISHGA YOʻNALTIRILGAN METODIKASINI TAKOMILLASHTIRISH 457-462

Nabiullin Rishat Xismatullovich, Raxmonov Azizbek Abdullajonovich
XORIJDA KORPORATIV SPORTNI RIVOJLANTIRISH VA OʻZBEKISTONDA XORIJ TAJRIBASINI JORIY ETISH 463-468

Xudayberganov Otabek Erkinovich
BASKETBOL VOSITALARI VA MUAMMOLI OʻQITISH USULLARI YORDAMIDA JISMONIY MADANIYAT FAKULTET TALABALARINING KASBIY KOʻNIKMALARINI SHAKLLANTIRISH 469-474

Nishonova Dilafruz
OʻQUVCHILARDA IQTISODIY MADANIYATNI SHAKLLANTIRISHNING PEDAGOGIK IMKONIYATLARI 475-480

Davletyarova Laylo Baxodirovna
YENGIL ATLETIKADA TRENERLIK FALSAFASINI RIVOJLANISHI 481-486

Madrahimov Alisher Maxammadibroximovich
OʻRTA MAKTAB OʻQUVCHILARI OʻRTASIDA ZOʻRAVONLIK PROFILAKTIKASINI YANADA TAKOMILLASHTIRISH YOʻLLARI 487-493

Шавилова Наталья Сергеевна
ПРИМЕНЕНИЕ ИГРОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ НА УРОКАХ РУССКОГО ЯЗЫКА: ВЛИЯНИЕ НА МОТИВАЦИЮ И КАЧЕСТВО ОБУЧЕНИЯ 494-500

Nosirov Murod Zakirovich, Jonibekova Sevara Dilmurod qizi
FIZIK JARAYONLARNI KOMPYUTERDA MODELLASHTIRISH ORQALI TA'LIM SAMARADORLIGINI OSHIRISH 501-508

Mattiyeva Feruza Begmatdulabovna
ZAMONAVIY LINGVODIDAKTIK YONDASHUVLAR ASOSIDA TARJIMA DARSLARINING SAMARADORLIGINI OSHIRISH 509-515

Qarshiboyeva Maftuna Komiljon qizi
RAQAMLI MUHITDA O‘SMIR YOSHDAGI BOLALARNING ESTETIK EHTIYOJLARINING SHAKLLANISHI 516-519

Usmonqulov Jo‘rabek Erkin o‘g‘li, Kubayiva Sarvinoz Asrorbek qizi
TALABALARNING KASBIY MAHORATINI RIVOJLANTIRISHDA MUSTAQIL TA’LIMNING O‘RNI VA AHAMIYATI 520-525

Xayitova Dilovar Ismat qizi
STEAM INTEGRATSIYASI ORQALI AXBOROT-PROTSESSUAL TAFAKKURNI RIVOJLANTIRISHNING SAMARALI YO‘LLARI 526-532

Soliyeva Muqaddas Nurnazarovna
THE EFFECTIVENESS OF TASK-BASED LANGUAGE TEACHING (TBLT) IN UZBEK CLASSROOMS 533-537

SCIENCE PROBLEMS.UZ

Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari
Actual Problems of Humanities and Social Sciences
Volume 5 | Issue 10 | 2025
ISSN Online: 2181-1342

Received: 15 September 2025
Accepted: 1 October 2025
Published: 10 October 2025

Article / Original Paper

MYTHOLOGICAL IMAGES ARE THE ESSENCE OF A CERTAIN REALITY

Ahrorova Nigina Anvarovna
Teacher of the Bukhara State Pedagogical Institute
E-mail: ahrorovanigina@buxdpi.uz

Abstract. This article explores English mythology, its key aspects, and its cultural heritage. It delves into the legends, heroes, and tales that reflect the historical and cultural identity of the English people. Topics such as King Arthur and the Knights of the Round Table, Wizard Merlin, fairies, and legendary sites are discussed in detail, highlighting the influence of other cultures, particularly Viking and Saxon, on the development of English mythology. The article also examines the role and impact of English mythology in modern literature and art, offering insights into the ancient beliefs and traditions of the English people.

Keywords: english mythology, legends, King Arthur, Knights of the Round Table, Wizard Merlin, fairies, legendary sites, Stonehenge, Sherwood Forest, Vikings, Saxons, Beowulf, ancient beliefs, cultural heritage.

MIFOLOGIK TASAVVURLAR MUAYYAN VOQELIK MOHIYATI

Ahrorova Nigina Anvarovna
Buxoro davlat pedagogika instituti o‘qituvchisi

Annotatsiya. Ushbu maqolada ingliz mifologiyasi, uning asosiy jihatlari va madaniy merosi haqida so‘z yuritiladi. Ingliz xalqining tarixiy va madaniy xususiyatlarini aks ettiruvchi afsonalar, qahramonlar va rivoyatlar batafsil tahlil qilingan. Qirol Artur va uning “Davra stoli ritsarlari”, Sehrgar Merlin, peri-qizlar va afsonaviy joylar kabi mavzular yoritilib, ushbu mifologiyaning boshqa madaniyatlar, xususan, viking va sakson ta’siri ostida shakllanganligi ko‘rsatilgan. Zamonaviy adabiyot va san’atda ingliz mifologiyasining o‘rni va ta’siri ham muhokama qilingan. Maqola ingliz xalqining qadimiy e’tiqodlari va madaniy an’analari haqida tasavvur beradi.

Kalit so‘zlar: ingliz mifologiyasi, afsonalar, Qirol Artur, Davra stoli ritsarlari, Sehrgar Merlin, peri-qizlar, afsonaviy joylar, Stonehenge, Sherwood o‘rmoni, vikinglar, saksonlar, Beovulf, qadimiy e’tiqodlar, madaniy meros.

DOI: https://doi.org/10.47390/SPR1342V5I10Y2025N53

Ma’lumki, mif qadimgi odamning borliq haqidagi ibtidoiy tasavvurlari majmui bo’lib, koinotning yaratilishi, inson, o’simliklar va hayvonot dunyosining vujudga kelishi, samoviy jismlaming paydo bo’lishi, tabiiy iiodisalaming sabablari va mohiyati, afsonaviy qahramonlar, ma’budlar va ilohlar to’g‘risidagi e’tiqodiy qarashlami o’z ichiga olgan. Hali o’zini tabiatdan ajratib olmagan qadimgi odam o’z alrofidagi moddiv mavjudlikning paydo bo’lish sabablarini mifologik tasavvurlar vositasida ilohlashga, tushuntirishga harakat qilgan. Mif qadimgi odamning voqelikka bo’lgan ongsiz hissiy munosabati ifodasi bo’lib, tabiat va jamiyat hayotining turli qatlamlari mohiyatini tushuntiruvchi eng qadimgi tasavvurlar silsiliasidir.

Mifologik tasavvurlar muayyan voqelik mohiyatini xayoliy uydirma vositasida izohlasa-da, mif yaratilgan va ommalashgan joyida o’z ijodkori va ijrochilari tomonidan haqiqatda bo’lib o’tgan voqealar bayoni sifatida qabul qilingan. Ma’lumki, qadimgi odamning tabiatni tushunishi va voqelikni idrok etishi g‘oyat murakkab tafakkur hodisasi hisoblanadi.[2, 4 b] Ajdodlarimiz o’zini o’rab olgan moddiy olamning sir-asrorlarini tushunishga, tabiiy hodisalarning mohiyatini

anglashga harakat qilar ekan, butun borliqni borligicha qabul qilgan. Moddiy olamdagi voqelikni idrok etishda obrazlilik va poetik ramzlardan foydalanish esa badiiy ijodga xos belgi bo'lib, voqelikka ongli hissiy munosabat bildirishga asoslanadi. Dunyodagi moddiy mavjudlikning paydo bo'lishi, muayyan tabiiy hodisalarning ro'y berish sabablari, tabiat va inson munosabati masalalari qadimgi odam ongida asotiriy tarzda talqin qilingan. Olam haqidagi ana shu eng qadimgi e'tiqodiy qarashlar asosida dastiabki mifologik tasavvurlar tizimi kelib ehiqqan. Mif -qadimgi odanming voqelikka bo'lgan ongsiz hissiy munosabali ifodasidir.

Mifologik tasavvuriar olamning yaratilishi, o'simiik va hayvonot dunyosining yuzaga kelishi, odamzotning paydo bo'lishini xayoliy uydirma vositasida izohlasa-da, mif o'z ijodkori va ijrochilari tomonidan bo'Iib o 'tgan voqealar bayoni sifatida baholangan.

M.I.Steblin-Kamenskiyning ta'kidlashicha, "mif — bu muayyan voqelik bayoni bo'Iib, unda hikoya qilingan voqea-hodisa nechog'lik uydirma bo'lmasin, yaratilgan va yashab kelgan joyida u hamisha haqiqat, real voqeiik ifodasi sifatida qabul qilingan. Albatta, mifni o 'rganadigan tadqiqotchi undagi uydirmaga ishonmaydi. Shuning uchun ham mif bugungi kunda haqqoniy hayotiy voqelik ifodasi sifatida anglashilmaydi. Shu tariqa tadqiqotchining mif haqidagi o'z tasavvuri, ya'ni "mif — uydirmadir" degan qarashi yuzaga keladi. Yaratilgan va ommalashgan joyida mif aslida real voqelik ifodasi deb tushunilgan".[4, 5b]

"Mif" so'zi aslida grekcha "mythos — so'z, rivoyat" so 'zidan olingan.O'tmishda yashagan ajdodlarimizning olam haqidagi tasavvurlarini o'zida jamlagan, uning dunyoqarashini ifodalagan va avloddan-avlodga yetkazishga mo'ljallangan miflarning ommalashish usullari ham turlicha bo'Iib, asosan jonli og'zaki ijro orqali, ya'ni so'z vositasida hikoya qilib berilgan. Ya'ni mif — afsona janrining badiiy shakli asosida bayon etilgan.[1, 7b]

Dunyoning barcha xalqlarining taraqqiyotining dastlabki bosqichlarda olam va odam haqidagi tasavvurlaridan kelib chiqib , hayot, o'lim, borlik, dunyoning yaralishi haqida miflar yaratishgan. Dunyoning yaralishi , ma'budlar, sehru-jodular , ilohiyot bilan bog'langan voqea-hodisalar, ilohiy qahramonlar, ruhlar haqidagi asotirlar fan tilida "Mif" deb ataladi. Miflarni o'rganuvchi fan esa mifologiya deyiladi.[1, 79 b]

Mifologiya — muayyan xalq tomonidan yaratilgan mifologik tasavvurlarning izchil tartibga solingan tizimi, asotirlar majmui. Masalan yunon mifologiyasi, hind mifologiyasi, o'zbek mifologiyasi insoniyat ma'naviy taraqqiyotining ilk bosqichi sifatida muhim amaliy ahamiyat kasb etgan. Miflar ibtidoiy madaniyatning negizi, olamni idrok etishning asosiy vositasi, badiiy tafakkurning ibtidosi hisoblangan. Mifning asosini qadimgi odamlarning koinot, tabiat, inson, samo jismlari, narsa va hodisalarning paydo bo'lishi haqidagi asotirlar tashkil etadi. Mifning arxaik qatlami quyosh, oy va yulduzlar to'g'risidagi shamsiy, qamariy va astral miflar, olamning paydo bo'lishi haqidagi samoviy miflar, odamzotning yaratilishi haqidagi antropogenik miflar, qadimiy e'tiqodiy qarashlarni o'zida ifoda etgan totemistik va animistik miflaridan tashkil topgan.

Dehqonchilik madaniyati yuksak darajada rivojlangan hududlarda esa tabiiy-iqlimiy o'zgarishlarning ramziy-metaforik talqinlari asosiga qurilgan taqvimiy (kalendar) miflar va o'lib-tiriluvchi tabiat kultlari haqidagi miflar keng tarqalgan. Xususan, Osiris (Qadimiy Misr), Adonis (Finikiya), Dionis (Yunoniston), Siyovush (O'rta Osiyo) haqidagi mifologik syujetlar shu tariqa yuzaga kelgan. O'zining ilk taraqqiyot bosqichida eng sodda ibtidoiy ishonchlardangina iborat bo'lgan miflar insoniyat tafakkurining tadrijiy rivoji davomida olam, jamiyat va tabiat

haqidagi asotiriy syujetlar, mifik obraz va tasavvurlar silsilasini o'z ichiga olgan mukammal tizimga aylangan. [4, 6b]

Ingliz mifologiyasi asosan keltlar, anglosakslar va nasroniylik ta'sirida shakllangan. Ushbu madaniyatda uchraydigan asosiy mifologemalar quyidagilardir:

1. Qahramonlik safarlari

Ingliz mifologiyasida qahramonlik safarlari keng tarqalgan. Masalan, Beovulf dostoni qahramonning ajdarho va yovuz kuchlarga qarshi kurashini tasvirlaydi. Ushbu mifologema mardlik, fidoyilik va shon-sharaf timsoli hisoblanadi.

2. Excalibur (Sehrli qilich)

Qirol Artur afsonasidagi Excalibur qilichi ilohiy kuch va hukmronlik ramzi sifatida tasvirlanadi. Bu mifologema inglizlarning adolat va kuch haqidagi qadriyatlarini aks ettiradi.

3. Merlin (Sehrgar)

Merlin obrazida donolik va sehr bilan bog'liq mifologemalar mujassam. U xalq dostonlarida kelajakni oldindan biladigan va muammolarni hal qiladigan donishmand sifatida tasvirlanadi.Mif – olam haqidagi qadimgi odamning ilk tasavvurlari bo'lsa-da, u nima bilandir ifodalangan, so'z vositasida bayon qilingan bo'lishi kerak. Ana shu tarzda so'z bilan bayon qilingan ifodalangan tasavvurlar, qadimgi odamning olamhaqidagi inonch-e'tiqodlarini o'zida aks ettirgan, jamlagan, boshqalarga namoyish etilgan yoki hikoya qilib berilgan axborot mifdir. Mifologik tasavvurlar xalq udumlarida e'tiqodiy inonch tarzida, qadimgi san'at asarlaridagi ramziy chizgilarda ifodalangan tasviriy ko'rinishdan tashkari og'zaki hikoya, afsona yoki rivoyagga o'xshab jonli ijro orqali aytib ham berilgan. Zero, professor B.Sarimsoqov to'g'ri qayd qilganidek, variatlilik, og'zakilik, anonimlik kabi folklor asarlariga xos xususiyatlar mifda ham mavjud bo'ladi.1 Demak, mif o'zbek xalq nasrining qadimiy janrlaridan biridir.

O'zbek mifologiyasi qadimgi turkiy e'tiqodlar, fors madaniyati va islom an'analarining uyg'unlashuvi natijasida shakllangan. Unda uchraydigan asosiy mifologemalar:

1. Qahramonlik va sadoqat

Alpomish dostoni o'zbek mifologiyasining eng yorqin namunasidir. Unda qahramonning sevgi, oilaviy sadoqat va vatan himoyasi uchun olib borgan kurashi tasvirlanadi.

2. Muqaddas osmon va Yer

Tengri (osmon) va Yer (Ona zamin) mifologiyasi turkiy xalqlar madaniyatida markaziy o'rinni egallaydi. Osmon ilohiy kuchni, yer esa baraka va hosildorlikni anglatadi.

3. Muqaddas hayvonlar

Qadimiy turkiy mifologiyada bo'ri, tulpor va bug'u kabi hayvonlar muqaddas hisoblangan. Masalan, bo'ri o'zbek dostonlarida himoya va yo'l-yo'riq beruvchi timsol sifatida tilga olinadi.

Ingliz va o'zbek mifologiyalarining asosiy o'xshashliklari va farqlari:

Qahramonlik obrazlari: Ikkala madaniyatda ham qahramonlik markaziy mavzu bo'lib, ular o'z xalqlarining ma'naviy qadriyatlarini ifodalaydi. Beovulf va Alpomish qahramonlari jasorat va sadoqatning timsolidir.

Ilohiy kuchlar: Ingliz mifologiyasida sehrli qilich va Merlin obrazi ilohiy kuchlarni ifodalasa, o'zbek mifologiyasida Tengri va tabiat kuchlari ilohiylik bilan bog'lanadi.

Muqaddas hayvonlar: Ingliz mifologiyasida hayvonlarga kamroq e'tibor qaratilgan bo'lsa, o'zbek mifologiyasida bo'ri va tulpor kabi hayvonlar muhim o'rinni egallaydi.Miflar, avvalo, qadimiyligi bilan diqqatni tortadi. Eng qadimgi davr folklorida ibtidoiy tasavvurlar

asosida yaratilgan miflar xalq og'zaki poetik ijodining ilk mahsulidir. Aniqrog'i, xalq epik ijodining ilk namunalari bo'lgan miflar ta'sirida keyinchalik afsona, ertak, qo'shiq, topishmoq, doston singari boshqa janrlar shakllangan.

Ingliz mifologiyasi zamonaviy adabiyot, kino va san'atda katta ta'sirga ega. J.R.R. Tolkienning "Uzuklar hukmdori" trilogiyasi yoki J.K. Rowlingning "Garri Potter" asarlarida ingliz mifologiyasining unsurlari yaqqol ko'rinadi. Shuningdek, ushbu afsonalar teatr va musiqiy asarlarda ham aks etadi.

Ingliz mifologiyasi xalq ijodi, tarix va madaniyatning boy xazinasi hisoblanadi. Bu afsonalar va rivoyatlar xalqning qadimiy e'tiqodlari, hayot tarzi va tushunchalarini aks ettiradi. Bugungi kunda ham ushbu mifologiya butun dunyo bo'ylab qiziqish uyg'otib kelmoqda va insoniyat madaniy merosining muhim qismiga aylangan.

Adabiyotlar/Литература/References:

1. Aristotel " Поэтика" / Пер. М. Л. Гаспарова. — Аристотель. Сочинения: В 4-х т.. — М.: Мысль,1983.
2. Mamatkul JURAEV, Dilshod Zaripovich RAJABOV, Munis Yunusovna JURAEVA (2021) "Avesto" Mythology And Its Interpretation Of Uzbek Folklore In The System Of Images, Journal Solid State Technology, volume63, https://scholar.google.com/scholar?hl=en&as_sdt=0%2C5&q=rajabov+Dilshod+zaripovich&btnG=#d=gs_qabs&t=1681280881249&u=%23p%3D5LRQTosH3JIJ
3. Jovliyev B.H "Badiiy asarda mifopoetik talqin va badiiy obraz" 10.00.08 PhD dissertatsiya
4. Losev A.F. " История античной эстетики". М., 1969, с. 151 и сл., 6664 и сл. Биоблиография: с.707 сл.
5. M. Jo'rayev. Folklorshunoslikka kirish. T., 2006. Meletenskiy E. "Поэтика мифа". M. 1976 й. 18 бет.
6. Rajabov D.Z." The role of images in the artisticstructure of uzbek folk songs",2021, Journal Middle European Scientific Bulletin,volume 12, https://scholar.google.com/scholar?cluster=16380765326730073131&hl=en&oi=scholarr
7. Ahrorova N," The collected myths of a group of people" https://scholar.google.com/scholar?cluster=10350961352370301658&hl=en&as_sdt=0,5&scioq=ahrorova+nigina#:~:text=Integration%20Conference%20on%20Integration%20of%C2%A0%E2%80%A6%2C%202022%20%2D%20conferenceseries.
8. Z.I, R. ., & Nigina, A. . (2023). MYTHS AS DEPICTIONS OF HISTORICAL EVENTS. Integration Conference on Integration of Pragmalinguistics, Functional Translation Studies and Language Teaching Processes, 206–208. Retrieved from https://conferenceseries.info/index.php/online/article/view/1047
9. Rajabov D.Z., & Ahrorova N. A. (2023). THE CONNECTIONS AND DIFFERENCES BETWEEN MYTHOLOGY AND FOLKLORE. Open Access Repository, 9(4), 282–285. https://doi.org/10.17605/OSF.IO/JTF96
10. Ahrorova Nigina Anvarovna RESEARCH TOPICS ON THE COMPARISON OF ENGLISH AND UZBEK MYTHOLOGEMES https://doi.org/10.5281/zenodo.15233007

SCIENCEPROBLEMS.UZ

IJTIMOIY-GUMANITAR FANLARNING DOLZARB MUAMMOLARI

№ 10 (5) – 2025

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО-ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat roʻyxatiga olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” mas’uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyogʻoch koʻchasi, 70/10-uy. Elektron manzil: scienceproblems.uz@gmail.com

Bogʻlanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).